

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันมะละกอเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญทาง เศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะปริมาณความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นกว่า เดิมเป็นจำนวนมาก ผลมะละกอใช้ประโยชน์ในการบริโภคทั้งผลสุกและผลดิบ มะละกอดิบสามารถรับประทานได้ทั้งสด ทำสลัด ทำแยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ทำส้มตำซึ่งเป็นอาหารประจำวันของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนมะละกอสุกเป็นผลไม้ที่ผู้นิยมบริโภคกันมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และเป็นผลไม้ส่งออกซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยด้วย ในปี 2527 มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 68 ล้านบาท ซึ่งสัดส่วนผลไม้สดส่งออกที่ทำรายได้เป็นอันดับ 2 ของผลไม้สดที่ส่งออกทั้งหมดในปีนั้น จะเห็นได้ว่า แนวโน้มการส่งออกของมะละกอสุกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งปริมาณและมูลค่าตั้งแต่ปี 2523-2527 (ตารางที่ 3.6) การที่มะละกอเป็นที่นิยมบริโภค ก็เนื่องจากมะละกอสุกมีคุณค่าทางอาหารสูงอุดมด้วยวิตามินเอ และวิตามินซี นอกจากนี้ยังช่วยในการขับถ่ายได้ดีอีกด้วย นอกจากผลของมะละกอสุกมีประโยชน์แล้วยางมะละกอที่พบมากในมะละกอดิบก็มีบทบาทสำคัญสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป เช่น ทำยาระบาย หรือหมักเนื้อให้นุ่ม เป็นต้น

ถึงแม้ว่ามะละกอเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย แต่บางภาคของประเทศไทยมีปัญหาการปลูกอยู่บ้าง เช่น จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นดินทราย การปลูกมะละกอต้องใช้ไม้ค้ำต้นเพื่อป้องกันมิให้ต้นมะละกอล้มเมื่อถูกลมพัด นอกจากนั้นสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกมะละกอ โดยเฉพาะในฤดูร้อนมะละกอจะขาดน้ำและไม่ติดผลหรืออาจตายได้ ดังนั้นจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมักสั่งซื้อมะละกอจากจังหวัดราชบุรี จังหวัดราชบุรีจึงจัดเป็นแหล่งปลูกมะละกอที่สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากมีสภาพดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศเหมาะสมและชาวส่วนมีความชำนาญในการปลูกมะละกออีกด้วย

ปัจจุบันไม่มีหน่วยงานราชการใดที่ทำการศึกษารื่องต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกมะละกออย่างแท้จริง ทำให้ชาวสวนมีความสับสนใจที่ละลงทุนปลูกมะละกอ นอกจากนั้นชาวสวนยังขาดความรู้ในการดูแลรักษาที่ถูกต้องได้แก่การกำจัดแมลงและโรคพืช ถ้าส่วนมะละกอส่วนใดประสบปัญหาเกี่ยวกับแมลงและโรคมะละกอ เช่น โรคใบด่างมะละกอ (Papaya Ringspot Virus) โรคแอนแทรคโนส (Anthracnose) การระบาดของเพลี้ย เป็นต้น เจ้าของสวนจะเป็นผู้ตัดสินใจใช้ยาต่าง ๆ เองโดยอาศัยประสบการณ์ในการปลูกมะละกอ จะทดลองใช้ยาไปเรื่อย ๆ ยาใดที่ใช้ได้ดีเจ้าของสวนก็จะใช้ต่อไป และหากยายาชนิดใดใช้ไม่ได้ผลก็จะเปลี่ยนยาไปเรื่อย ๆ โดยปรึกษาจากเพื่อนชาวสวนด้วยกันหรือพ่อค้าปุ๋ยและยาในท้องถิ่น ผลจากการใช้ยาผิดประเภทย่อมเกิดผลเสียกับชาวสวนทำให้ดอกมะละกอเปลี่ยนเพศ ไม่ติดผลหรืออาจทำให้ต้นมะละกอตายได้ นอกจากแมลงและโรคแล้ว พันธุ์มะละกอนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากมะละกอเป็นพืชที่ปลูกแล้วกลายพันธุ์ได้ง่าย ดังนั้นควรปรับปรุงพันธุ์มะละกอให้มีมาตรฐานเมื่อนำไปปลูกจะได้พันธุ์ตรงกับความต้องการของตลาดโดยเฉพาะ เช่น มะละกอลูกนิยมบริโภคในประเทศไทยจะมีผลค่อนข้างใหญ่ มีคุณลักษณะไม่เหมาะสมที่จะผลิตเป็นสินค้าออก ขนาดของมะละกอลูกที่ตลาดต่างประเทศต้องการควรจะมีน้ำหนักประมาณผลละ 0.5 กิโลกรัม หรือรับประทานได้เพียงคนเดียว มีเปลือกเหนียวเนื้อสีเหลือง ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมและวิจัยการปลูกมะละกอให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้และส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตที่จะตอบสนองความต้องการทั้งในประเทศและต่างประเทศ การที่จะหาข้อสรุปถึงแนวทางในการลงทุนเพื่อให้ชาวสวนหันมาปลูกมะละกอให้มากขึ้น ทางรัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลและหลักวิชาการต่าง ๆ อย่างจริงจังเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอและได้มะละกอที่มีคุณภาพมาตรฐาน นอกจากนั้นการสนับสนุนวิจัยการปลูกมะละกอดิบเพื่อผลิตยางมะละกอ (papain) และปรับปรุงพันธุ์ตามความต้องการของตลาดต่างประเทศก็จะทำให้สามารถขยายตลาดการส่งออกของมะละกอได้ ซึ่งเป็นการแก้ดุลการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกมะละกอ
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกมะละกอ สำหรับเป็นแนวทางการขยายและส่งเสริมการปลูก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข

ขอบเขตการศึกษา

1. คำว่า "มะละกอ" หมายถึง มะละกอสดเท่านั้น
2. คำว่า "ปีการปลูกมะละกอ" หมายถึง ระยะเวลาการปลูกมะละกอเริ่มตั้งแต่นำเมล็ดพันธุ์หอบดหุ้มปลูก เก็บเกี่ยว จนถึงตัดต้นมะละกอทิ้ง โดยเฉลี่ยใช้เวลาประมาณ 1 ปี 6 เดือน
3. ระยะเวลาที่ออกทำการสำรวจและทำการวิจัยตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2528 ถึง 30 กรกฎาคม 2529
4. การวิจัยมุ่งที่จะสำรวจเฉพาะในขอบเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ท้องถิ่นที่จะสำรวจนั้นจะเลือกสำรวจเฉพาะเขตอำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอวัดเพลง เพราะอำเภอทั้งสองนี้มีการปลูกมะละกอเป็นอาชีพหลัก
5. การศึกษาด้านทุนการปลูกมะละกอ เป็นการศึกษาถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของต้นทุนการปลูกมะละกอดิบ และต้นทุนการปลูกมะละกอลูก
6. การศึกษามุ่งที่จะสำรวจข่าวส่วนมะละกอในเขตที่สำรวจซึ่งเป็นผู้ปลูกมะละกอเจ้าของสำเนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและรายได้ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ค่ามณฑลอัตราผลตอบแทนที่ข่าวส่วนจะได้รับจากการปลูกมะละกอ

วิธีดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปลูก เช่น ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่อไปนี้
 - 1.1 จากการออกสังเกตการณ์สภาพทั่วไป สำรวจพื้นที่ที่ใช้ปลูกและที่บ้านของข่าวส่วน
 - 1.2 สัมภาษณ์ข่าวส่วนผู้ปลูกโดยตรงโดยใช้แบบสอบถามที่แสดงไว้ในภาคผนวก เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ การเลือกพื้นที่ปลูกและตัวอย่างข่าวส่วนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งหมดจำนวน 77 ตัวอย่าง โดยเป็นส่วนที่ปลูกมะละกอเก็บผลดิบจำนวน 45 ตัวอย่าง และเป็นส่วนที่เก็บผลลูกจำนวน 32 ตัวอย่าง ลักษณะพื้นที่ทำการสัมภาษณ์มีลักษณะดังนี้

1.2.1 เป็นส่วนที่ปลูกมะละกอเริ่มตั้งแต่หน้าเมล็ดพันธุ์ยอดหลุมปลูก เก็บเกี่ยว จนถึงตัดต้นมะละกอทิ้ง

1.2.2 เป็นส่วนในตำบลที่ปลูกมะละกอจำนวนมากในอำเภอตำบลดงควาย และอำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี

1.3 สอดถามพ่อค้าคนกลางในจังหวัดราชบุรี ตลอดจนสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับราคาและปริมาณที่ถูกต้อง

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าและศึกษาจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความต่าง ๆ เกี่ยวกับมะละกอ รวมถึงการอ้างอิงตัวเลขและสถิติต่าง ๆ จากหน่วยงานและส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์สถิติการเกษตร กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมเศรษฐกิจ การพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ กรมคู่กลาง กระทรวงการคลัง สำนักงานเกษตรอำเภอ ตำบลดงควาย สำนักงานเกษตรอำเภอวัดเพลง และสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกมะละกอ เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วย ชาวสวนหรือผู้ที่สนใจลงทุนปลูกมะละกอ
2. ทำให้ทราบวิธีการเพาะปลูกและการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในการปลูกมะละกอ
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องใช้กำหนดและวางแผนส่งเสริมการ ปลูกมะละกอแก่ชาวสวน
4. เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป